

HOUBY, LIŠEJNÍKY A MECHOROSTY ÚDOLÍ OSLAVY A CHVOJNICE

Hřib královský (D. Dvořák)

Houby vytvářející velké plodnice (tzv. **makromycety**) dosud nebyly v území uceleně prozkoumány. Přesto odsud existuje řada údajů, které poskytují představu o tom, čím může být zdejší mykoflóra zajímavá.

Podobně jako v případě rostlin, i mezi houbami údolí Oslavy a Chvojnice bylo zaznamenáno několik významných teplomilných druhů, typických pro dubové lesy jižní Moravy. Z mykorrhizních hub, jež vytvářejí plodnice na zemi a jejichž podhoubí žije v symbióze s kořeny dřevin, sem patří především dva dobře známé, ale vzácné druhy hřibů: **hřib královský** (*Boletus regius*), nalezený v minulosti u Ketkovic a v Náměšti nad Červenými domky a nedávno pozorovaný v údolí Oslavy u Čučic, a **hřib satan** (*Boletus satanas*) – vápnomilný druh, nalezený před téměř 90 lety na Kopaninách u Ketkovic regionálním badatelem R. Dvořákem. Do této ekologické skupiny se řadí i **muchomůrka cisařka** (*Amanita caesarea*), nalezená v první půli 20. století také u Čučic J. Suzou, významným českým lichenologem a botanikem pocházejícím z Třebíče. Dalším vzácným, ale typickým druhem teplomilných doubrav je **šťavnatka dvoubarvá** (*Hygrophorus personii*). Z ligni-

Šťavnatka dvoubarvá (D. Dvořák)

Muchomůrka cisařka (D. Dvořák)

kolních druhů, rostoucích na živém nebo mrtvém dřevě, sem patří **plstnatec jižní** (*Spongipellis litschaueri*), rostoucí v řídkých svahových doubravách a u nás známý jen asi z pěti lokalit, dále vzácný druh teplomilných doubrav **ohňovec hrbolatý** (*Phellinus torulosus*) nebo **káčovka ploská** (*Biscogniauxia simplicior*), řidce roztroušený druh osídlující výhradně staré chřadnoucí nebo mrtvé kmínky řešetláku počistivého.

Druhou ekologicky významnou skupinou hub jsou zde relativně chladno- a vlhkomilné druhy, vázané nejčastěji na mrtvé dřevo listnáčů. Jsou typické pro zachovalé suťové lesy a bučiny na stinných svazích a jejich úpatích, zejména v oblasti Divoké Oslavy a Vlčího kopce. Patří sem např. **kornatec kůžičkovitý** (*Granulobasidium vellereum*), rostoucí na padlých kmenech a silných větvích listnáčů, hlavně jilmů, nebo

Kornatec kůžičkovitý (D. Dvořák)

Korálovec bukový (D. Dvořák)

kornatec dlouhozubý (*Hyphodontia pilaecystidiata*), rostoucí nejčastěji na vlhkých místech na dřevě vrb. Nalezena zde byla i **Scytinostromella heterogenea**, málo probádaný a zřejmě velmi vzácný druh, dosud známý jen z pralesovitých porostů Mazáku v Beskydech, Boubína na Šumavě, Diany v Českém lese a Ledových slují v NP Podyjí. Nápadným druhem zachovalých listnatých lesů, zejména bučin, je **korálovec bukový** (*Hericium coralloides*). V území je znám např. z Vlčího kopce.

Flóra lišejníků údolí je poměrně dobře prozkoumaná a bohatá. Z asi 300 druhů patří mnohé mezi vzácné a dva jsou dokonce z Česka známy jen odsud. Území je velmi cenné především díky zachovalým lesům a četným skalním výchozům.

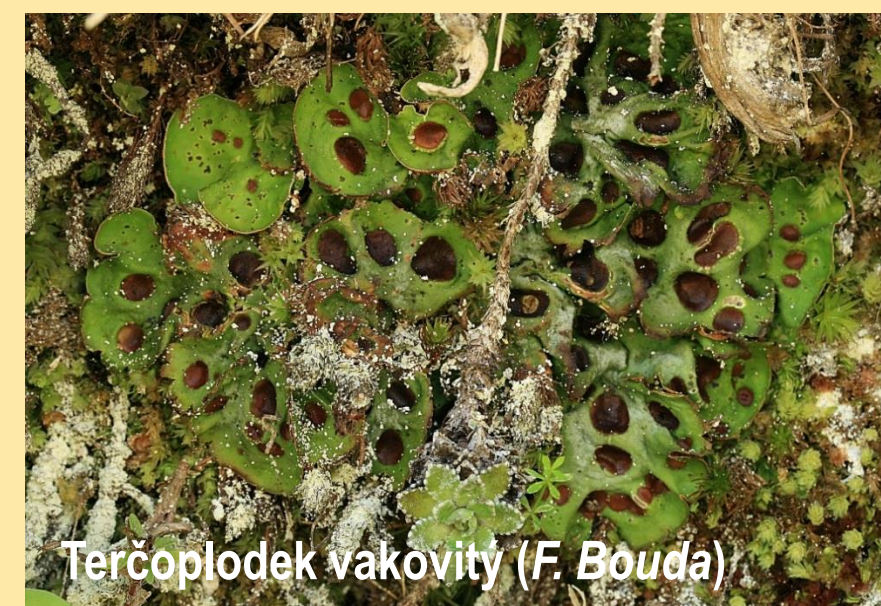

Hávnatka rovnovážná (F. Bouda)

Z větších lupenitých nebo keříčkovitých druhů centimetrových rozměrů (tzv. makrolišejníky) jsou na skalních výchozech křemičitých hornin i na stromech hojné různé druhy terčovek, terčovníků a pupkovek, např. nápadná **terčovka svraštělá** (*Flavoparmelia caperata*). Na zemi, v mechu a na padlých stromech roste řada

Terčovka svraštělá (F. Bouda)

Terčoplodek vakovitý (F. Bouda)

druhů dutohlávek a také několik druhů hávnatek, např. indikátor zachovalých lesů **hávnatka rovnovážná** (*Peltigera horizontalis*) a kriticky ohrožená **hávnatka měkká** (*Peltigera malacea*). Pouze na lipě pod zřecninou Levnova byla nalezena kriticky ohrožená **jasanovka brvitá** (*Anaptychia ciliaris*). Na pařezech a ležících kmenech borovic lze spatřit vzácnou **strupku Friesovu** (*Hypocenomyce friesii*) a **dutohlávku jemnou** (*Cladonia parasitica*). Na vlhkých mechatých vápencových výchozech u Čučic se vyskytuje ohrožený **terčoplodek vakovitý** (*Solorina saccata*).

Podstatná část lišejníků je pro své milimetrové rozměry nenápadná a snadno přehlédnutelná. Tyto tzv. mikrolišejníky jsou často věrné jednomu druhu stromu a vytvářejí tak charakteristická společenstva. Na starých dubech zde rostou ze vzácných druhů např. **nenápadka pupenovitá** (*Acrocordia gemmata*) a **Thelopsis rubella** – citlivý druh pralesovitých porostů donedávna známý jen z jižních Čech. Hladká kůra habrů hostí výrazné společenstvo druhů obsahujících červeně zbarvenou řasu rodu *Trentepohlia* a vyžadujících vyšší vzdušnou vlhkost, např. vzácnou **jaderničku lesklou**

Jadernička lesklá (F. Bouda)

Kryptovka Flotowova (F. Bouda)

(*Pyrenula nitida*). Při bázích dubů a habrů byla nalezena i **artonie hedvábitá** (*Arthonia byssacea*), druh v České republice nedávno znovuobjevený po více než 180 letech. Pro lišejníky velmi významnou dřevinou je javor mléč. V okolí Lamberka na nich roste několik kriticky ohrožených druhů, např. **hůlkovka Auerswaldova** (*Bacidia auerswaldii*) nebo **kryptovka Flotowova** (*Gyalecta flotowii*). Na starém buku v areálu Lamberka byla nalezena vzácná **hůlkovka čočkovitá** (*Bacidina phacodes*).

Z hlediska lišejníků rostoucích na skalách jsou nejvýznamnější svahy pod Levnovem. Českým lichenologem A. Vězdou byl odsud popsán druh **Pterygiopsis umbilicata**, donedávna známý jen z této lokality.

Mechorosty zahrnují játrovky, hlevíky a mechy, tedy rostliny nižšího vzrůstu s málo vyvinutými vodivými pletivy. V údolí Oslavy a Chvojnice patří k poměrně dobře prozkoumaným skupinám organismů a jejich druhové složení odráží pestrost zdejších stanovišť.

K významným stepním druhům patří **mozolka vonná** (*Mannia fragrans*), vzácně nalézáná v údolí Oslavy na skalních teráskách a v suchých trávnících. U nás je rozšířena na jižní Moravě a v teplých oblastech Čech. V opuštěném vápencovém lomu na Kopaninách u Ketkovic se vyskytuje **pározub ostrý** (*Didymodon acutus*) – druh rostoucí nejčastěji na zemi nebo ve štěrbinách bazických skal v teplých oblastech.

Mozolka vonná (S. Kubešová)

Žilnatka převislá (S. Kubešová)

Ploník obecný (S. Kubešová)

Naopak na dnech údolí a chladných sutích rostou některé běžnější horské a podhorské druhy, zejména **rohozec trojlaločný** (*Bazzania trilobata*) a **ploník obecný** (*Polytrichum commune*). Pro sutě a jejich okraje jsou typické i **křížítka protáhlá** (*Lophozia longidens*) a **žilnatka převislá** (*Antitrichia curtipendula*). Na obnažené půdě, např. v zářezích lesních cest, se vyskytuje **šikoušek bezlistý** (*Buxbaumia aphylla*).

Šikoušek bezlistý (S. Kubešová)

Dvouhrotec zelený (S. Kubešová)

Další výrazně zastoupenou ekologickou skupinou jsou epifytické mechy, rostoucí na kůře živých nebo mrtvých stromů. Nejvýznamnějšími zástupci jsou **dvouhrotec zelený** (*Dicranum viride*), známý ze suťového lesa U Vlasáka, **zrnitka skalní** (*Zygodon rupestris*), nalezená v údolí Oslavy u Březníka, a **šurpek vlákénkatý** (*Orthotrichum lyellii*), vyskytující se na Kraví hoře. Všechny upřednostňují vlhčí málo narušené listnaté lesy.